

«بررسی و تحلیل گزارش‌های پروژه هزاره سازمان ملل و اجلاس کیوتو و انطباق آن با وضعیت ایران (به انضمام گزارش پروژه توسعه و توافقنامه تغییر اقلیم)» (دکتر عبدالرحیم گواهی)

ایران در سال ۱۹۴۵ میلادی به عنوان یکی از اعضای بنیان‌گذار ملل متحد به این سازمان جهانی پیوست و از آن هنگام سازمان ملل متحد حضوری مداوم در این کشور داشته است. سازمان ملل متحد مصمم است که اقدام‌های ملت‌ها را در سطح جهانی هماهنگ کند، همچنین در نظر دارد فعالیت‌های عملیاتی خود در هر کشور را نیز هماهنگ کند. هماهنگ کننده مقیم به عنوان نماینده دبیرکل ملل متحد در ایران مسئولیت کلی هماهنگی فعالیت‌های عملیاتی سازمان ملل متحد در سطح کشوری را به عهده دارد. با پشتیبانی هماهنگ کننده مقیم، ۱۷ کارگزاری، برنامه، صندوق و دفتر نمایندگی در ایران، تیم کشوری سازمان ملل متحد در ایران را تشکیل می‌دهند که با یکدیگر همکاری می‌کنند تا زمینه‌های فعالیت، کار و همکاری سازمان ملل متحد را در این کشور شناسایی و هماهنگ کنند.

برای هماهنگ کردن امور زیربنایی کارگزاری‌های ملل متحد تعدادی گروه‌های موضوعی و تیم‌های عملیاتی بین‌سازمانی تشکیل شده‌اند که اساساً گروه‌های کاری هستند و به برخی موضوعات مهم و نتایج مورد توافق می‌پردازند و فعالیت‌های عملیاتی و برنامه‌ای کارگزاری‌ها را در خصوص این موضوعات ویژه هماهنگ می‌کنند. گروه‌های موضوعی سازمان ملل متحد در ایران بر مسایلی مانند مدیریت بلایا، ارتباطات، جنسیت، اچ.آی.وی (ایدز)، هدف‌های توسعه هزاره (MDGs) و پایدار (SDGs)، تغییر اقلیم، ظرفیت‌سازی، حکومت‌مداری مطلوب و حقوق بشر، بهبود کارکرد اقتصادی و اشتغال‌زایی، بهینه‌سازی مصرف انرژی، انتقال علوم و فناوری و موضوع‌های موقت مانند پیمان نامه همکاری برای توسعه افغانستان متمرکز هستند.

سازمان ملل متحد و شرکای آن از راه ارزیابی کشوری بر اساس تجزیه و تحلیل مشترک از چالش‌های کلیدی توسعه در کشور ایران حوزه‌هایی را که نیازمند توجه هستند شناسایی می‌کنند. سند ارزیابی کشوری همچنین به عنوان سنگ زیربنای تدوین چهارچوب همکاری‌های توسعه‌ای ملل متحد عمل می‌کند که بیانگر واکنش نظام ملل متحد در ایران به مجموعه‌ای از نیازهای منتخب در سطح ملی است و در واقع بنیادی برای برنامه‌ریزی مشترک کارگزاری‌های ملل متحد در ایران محسوب می‌شوند.

سازمان ملل متحد در سال ۲۰۰۰ میلادی برنامه توسعه هزاره (MDGs) (۲۰۱۵-۲۰۰۰) و در سپتامبر سال ۲۰۱۵ میلادی توسعه پایدار ۲۰۳۰ (SDGs) (۲۰۳۰-۲۰۱۵) را ارائه کرد. بیانیه هزاره در ماه سپتامبر سال ۲۰۰۰ میلادی توسط ۱۸۹ کشور پذیرفته شده و ۱۴۷ نفر از سران سیاسی آن را امضا کرده‌اند. این بیانیه شامل ۸ آرمان و ۲۱ هدف است که با ۶۰ شاخص قابل سنجش هستند. آرمان‌های هشت‌گانه پروژه هزاره شامل: از بین بردن فقر شدید و گرسنگی؛ دست یافتن به آموزش ابتدایی همگانی؛ گسترش و ترویج برابری جنسیتی و توانمندسازی زنان؛ کم کردن مرگ کودکان؛ بهبود سلامت مادران؛ مبارزه با ایدز، مالاریا و دیگر بیماری‌ها؛ تضمین پایداری محیط‌زیست و گسترش مشارکت جهانی برای توسعه است. برنامه توسعه هزاره ملل متحد در انتقال دانش و تجارب بین‌المللی درخصوص رویکرد زیست‌بومی از طریق مشاوران برجسته بین‌المللی در زمینه پیاده‌سازی و اجرای رویکرد زیست‌بومی به کشور ایران کمک کرده است. برخی از مهم‌ترین عناوین پروژه‌های برنامه هزاره ملل متحد در ایران عبارت‌اند از: پروژه تدوین استراتژی و برنامه اقدام ملی حفاظت از تنوع زیستی، پروژه حفاظت از یوزپلنگ آسیایی و زیست‌بوم‌های مرتبط، پروژه حفاظت از تنوع زیستی در اکوسیستم‌های کوهستانی زاگرس، پروژه حفاظت از تالاب‌های ایران، پروژه توانمندسازی و تقویت اداری برای هماهنگی اجرای پروتکل مونترال در کشور، پروژه تقویت و بهبود مدیریت کیفیت هوا در تهران بزرگ، بیابان‌زدایی، برنامه زیست‌محیطی دریای خزر، پروژه توانمندسازی ایران در ارایه اولین گزارش ملی تغییر آب و هوا به سازمان ملل متحد، پروژه توانمندسازی برای تدوین قانون ملی ایمنی زیستی. با پایان بازه زمانی هدف‌های توسعه هزاره (MDGs)، در سپتامبر سال ۲۰۱۵ میلادی بیش از ۱۵۰ رهبر جهان در اجلاس سازمان ملل در مورد توسعه پایدار در مقر سازمان ملل در نیویورک شرکت کردند تا

توافقنامه توسعه پایدار (SDGs) را با نام "تغییر جهان ما: برنامه ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار" را تصویب کنند؛ این برنامه که مورد توافق ۱۹۳ کشور عضو سازمان ملل متحد قرار گرفته است، شامل ۱۷ آرمان توسعه پایدار و ۱۶۹ هدف است. با تصویب این معاهده کشورهای جهان ملزم شدند تا بر مبنای این شاخص‌ها گزارش‌های کشوری و ملی خود را تهیه و به مجامع بین‌المللی ارائه کنند. آرمان‌های توسعه پایدار حوزه گسترده‌ای دارند و بر سه اصل توسعه پایدار یعنی رشد اقتصادی، شمول اجتماعی و حفاظت از محیط-زیست تمرکز می‌کنند. این آرمان‌ها و هدف‌های آن علاوه بر آن که به صورت جهانی قابل اجرا هستند به اولویت‌ها و سیاست‌های ملی نیز توجه خاص دارد. آرمان‌های هفده‌گانه بیانیه توسعه پایدار شامل موارد زیر است:

محو فقر در تمام اشکال آن در همه جا؛ محو گرسنگی، دستیابی به امنیت غذایی و بهبود تغذیه و ترویج کشاورزی پایدار؛ تضمین زندگی سالم و ترویج رفاه برای همه در همه گروه‌های سنی؛ آموزش فراگیر با کیفیت برابر و ترویج فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر برای همه؛ دستیابی به برابری جنسیتی و توانمندسازی همه زنان و دختران؛ تضمین در دسترس بودن و مدیریت پایدار آب و تاسیسات بهداشتی برای همه؛ تضمین دسترسی به انرژی ارزان، قابل اتکا، پایدار و مدرن برای همه؛ ترویج رشد اقتصادی پایدار و فراگیر، اشتغال کامل و بهره‌ور و مناسب برای همه؛ ایجاد زیرساخت‌های انعطاف‌پذیر، ترویج صنعتی شدن پایدار و فراگیر و ترویج ابتکار؛ کاهش نابرابری در داخل کشورها و میان آن‌ها؛ امن و پایدار کردن شهرها و مکان‌های اسکان بشری و مقاوم کردن آن‌ها در برابر حوادث به صورت فراگیر؛ تضمین الگوهای مصرف و تولید پایدار؛ اقدام فوری برای مقابله با تغییر آب و هوا و تأثیرات آن؛ حفاظت و استفاده پایدار از اقیانوس‌ها، دریاها و منابع دریایی برای توسعه پایدار؛ حفاظت، بازسازی و ترویج استفاده پایدار از زیست‌بوم‌های خاکی، مدیریت پایدار جنگل‌ها، مقابله با بیابان‌زایی، متوقف کردن و معکوس کردن روند فرسایش زمین و متوقف کردن از بین رفتن تنوع زیستی؛ ترویج جوامع صلح‌آمیز و فراگیر برای توسعه پایدار، تسهیل دستیابی به عدالت برای همه و ساختن نهادهای پاسخ‌گو، موثر و فراگیر در همه سطوح و تقویت ابزار لازم برای اجرا و تجدید همکاری جهانی برای توسعه پایدار. در حال حاضر نیز در قالب دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار، سازمان ملل با دولت ایران برای رسیدن به آرمان‌های توسعه پایدار مخصوصاً در طرح‌های زیرساخت‌های تاب‌آور، ترویج صنعتی‌سازی فراگیر و پایدار و حمایت از خلاقیت و اقدام فوری برای مبارزه با تغییر اقلیم و تأثیرات آن همکاری دارد. ایران در زمینه شاخص‌های توسعه پایدار ۲۰۳۰ (SDGs) با امتیاز ۵/۵۸ دارای رتبه ۷۹ در بین ۱۴۹ کشور است و نشان دهنده این است که ما در میانه راه هستیم و باید تلاش بیشتری تا رسیدن وضعیت ایده‌آل داشته باشیم.

بیشتر و یکمین کنفرانس سالانه متعهدین کنوانسیون تغییر آب و هوا با حمایت سازمان ملل در روز ۱۲ دسامبر سال ۲۰۱۵ میلادی، در شهر پاریس با حضور ۱۹۵ کشور تشکیل و سند نهایی مقابله با تغییر آب و هوایی و عبور از سوخت‌های فسیلی به تصویب رسید. این سند که نخستین توافق اقلیمی در سطح جهانی است و به نام توافقنامه پاریس مشهور است، از سال ۲۰۲۰ میلادی لازم‌الاجرا خواهد بود؛ بر اساس این سند کشورها متعهد خواهند شد که میزان تولید گازهای گلخانه‌ای و همچنین مصرف سوخت‌های فسیلی را کاهش دهند. کشورهای جهان متعهد شده‌اند که میزان افزایش دمای کره زمین کمتر از ۲ درجه سانتی‌گراد باشد؛ همچنین کشورها تلاش خواهند کرد تا این افزایش از سقف ۱/۵ درجه سانتی‌گراد فراتر نرود. مجلس شورای اسلامی توافقنامه پاریس را تصویب کرد و با این اقدام مراحل الحاق ایران به این توافقنامه رقم خورد. کشور ایران جزو کشورهای تولید کننده گازهای گلخانه‌ای است، از آن جا که صادرات نفت و گاز را داریم به لحاظ تولید و انتشار گازهای گلخانه‌ای در رتبه‌های بالا قرار داریم، بنابراین این توافقنامه از هر جهت برای کشور ما مهم است.